

CAHİT KÜLEBİ' NİN ŞİİRLERİNDE KADINLAR VE ÇOCUKLAR

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖZBALCI*

1. Giriş:

Kişiden kişiye değişen ızafî bir değer olan güzellik kavramı, edebiyatta önemli bir yer işgâl eder. Arandığı zaman tabiatın her levhasında görülmesi muhtemel bir unsur olan güzelliği, edebiyat umûmiyetle insanda ve bilhassa kadın varlığında aramaya yönelmiş ve kadını bir güzellik sembolü hâline getirmiştir. Her kalem sahibinin kendine has dünya görüşü ve zevk anlayışı zaviyesinden ele alıp değişik tahayyül ve gözlemlerle eserine aksettirdiği bu sembolün yer almadığı edebî eser hemen hemen yok gibidir.

Bu husus, bütün dünya edebiyatlarında olduğu gibi, bizim edebiyatımız için de böyledir. Edebiyatımızın başlangıç yıllarından beri gerek yazılı, gerekse sözlü bütün edebî mahsullerimizde kadın vardır. Hattâ bizim yaradılış destanımızda Tanrı' ya yaratma ilhâmını bir kadın hayâlinin verdiği inancına bile yer verilir. Genç kız ve kadınlarla ilgili çok çeşitli motifler, başta *Oğuz Kağan Destanı* olmak üzere bütün destanlarımızın en zengin ve canlı unsurlarını teşkil ederler. Dilimizin ilk yazılı belgeleri olarak kabul edilen *Orhun Âbideleri'* nde, tahtın sorumluluğunu kağanla paylaşan Türk kadınının eriştiği sosyal seviye, açık bir şekilde ortaya konulur. Kültürümüzün âbide eserlerinden biri olan *Dede Korkut Hikâyeleri'* nde ise, kadının Türklerin hayatında ne kadar önemli ve üstün bir yere sahip olduğuna defalarca işâret edilir. Bu hikâyelerde kadın, zaman zaman aşkın ve güzelliğin sembolü olarak ele alınmakla beraber, o genellikle erkeği ile birlikte sosyal hayatın her safhasında görülen ve toplum içinde çok önemli görevler üstlenen bir varlıktır. Çocuğunun anasıdır, erkeğinin vafâlı arkadaşıdır, bazan ailenin reisidir ve daima evin direğidir. Hattâ bazan o, erkeği ile birlikte ata biner, ok atar ve kılıç kuşanır.

Kuruluşunu ve kökleşmesini 15' inci yüzyılda tamamlamış ve 16' inci yüzyıldan itibaren artık klâsik olma vasfını kazanmış olan *Divan Edebiyatı'* mız da, aslında bir kadın ve aşk edebiyatıdır. Aşk ve kadın temaları, bu edebiyatta hikmetten sonra işlenen en kuvvetli

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

temalardır. Bu edebiyatta aşkın, daha ziyâde ilahî ve tasavvufî bir karakter taşıdığı doğrudur. Ancak bu aşka da beşerî aşk köprüsünden geçilerek varıldığı unutmamak lâzımdır. Aşık edebiyatımızla anonim halk edebiyatımıza gelince, bunların en zengin ilham kaynaklarını da, hiç şüphesiz aşk ve kadınla ilgili meseleler teşkil eder. Başta, " **Ben güzele güzel demem- Güzel benim olmayınca**" diyen **Karacaoğlan**'ın koşmaları, semaileri ve türküleri olmak üzere, bütün saz şâirlerimizin şiirlerinde "yavru balaban bakışlı" ve "yayla çiçeği kokuşlu" Anadolu güzellerinin, Eliflerin, Ayşe'lerin, Fatma'ların, Aslı'ların, Zeynep'lerin o duru, o arık, o berrak, o alımlı güzellikleri dile getirilir. Mani ve türkülerimiz ise, baştan başa sunaya, kuğuya, güvercine benzeyen elâ gözlü, sümbül saçlı kızlarımızın ve kadınlarımızın güzelliğini, onlara duyulan aşkı, özlemi ve onlardan ayrılışın verdiği acı ve ıstırapı terennüm eder.

Türk edebiyatının Tanzimat'la başlayan yenileşme devresinde de aşk ve kadın temaları, gittikçe yoğunluk kazanan bir nispette ele alınıp işlenmeye devam eder. Eşi **Fatma Hanım**'ın ölümü üzerine derinden sarsılan ve bu sarsıntı ile *Makber*'i kaleme alan **Abdülhak Hâmid** (1852-1937) 'den başlayarak, bütün Tanzimat dönemi yazarlarının edebî ürünlerinde kadının varlığı, ağırlıklı olarak hissedilir. Bu dönemin bir devamı niteliğinde olan Servet-i Fünûn edebiyatı ise, baştan başa romantik aşkların, acı ve ıstırapların edebiyatıdır. Karanlık bir melankoli içinde bunalan bu edebiyata mansup yazarların şiirlerinde ve romanlarında en fazla işlenen temalar, aşk, kadın ve aile hayatı ile ilgili temalardır. Bu edebiyatın en büyük şâiri **Fikret** (1867-1915), teması kadın olan pek çok şiir yazmıştır. **Cenab** (1870- 1934) 'ın en güzel ve en tanınmış şiirlerinin teması da aşk ve kadındır. Katıksız bir aşk ve kadın şâiri olan **Cenab**, birçok bakımdan beğenilmiş şiirleri arasında yer alan *Don Juan*'da, aşk ve kadın konularındaki bütün birikimlerini sergiler gibidir. Bu şiirin, onun aşk ve kadın konularındaki sözcülüğünü yaptığı söylenebilir. **Cenab**'ın, *Senin İçin* adlı şiiri de, kadın teminin işlendiği güzel şiirlerden biridir.

Servet-i Fünûn hareketine mensup şâirler arasında **Hüseyin Suad** (1867-1942), **Hüseyin Siyret** (1872-1959) ve **Celâl Sâhir** (1883-1935) de, şiirlerinde aşk ve kadın konularına en fazla yer veren şâirler arasında sayılabilir. Hattâ bu sonuncusunu yalnız aşk ve kadın şâiri olarak nitelemekte hiçbir sakınca yoktur. Aynı dönemin roman ve hikâyelerini zenginleştirip güzelleştiren de, onların aşk ve kadın konularına ağırlıklı bir şekilde eğilmeleri ve Türk okuyucusuna takdim ettikleri yeni, değişik, canlı, yaşamayı seven, hayattan izole

olmamış kadın tipleridir. Dönemin roman ve hikâye yazarları, aşk ve kadınla ilgili meselelerle çok yakından ilgilenen şahsiyetlerdir. Hattâ **Mehmed Rauf** (1875-1931) gibi bazıları, roman ve hikâyelerinde, kadın haklarından, kadınlardan ve aşktan başka bir şeyden söz etmemiştir.

Edebiyatımızın bağımsız isimleri arasında üstün bir yer işgâl eden **Ahmet Hâşim** (1884-1933)'in şiirlerinde ise, kadın bazan anne, bazan sevgili, bazan kardeş, bazan da dost ve arkadaşır. Annesini küçük yaşta kaybetmiş olmanın acısını ömrü boyunca unutamamış olan *O Belde* ve *Şi'r-i Kamer* şâiri, teması aşk ve kadın olan pek çok şiir yazmıştır. **Hâşim**, *O Belde*'de sevgilisine seslenirken, hayâl ettiği o beldenin güzel, saf, gözleri hüznü dolu güzellerini de tasvir eder. Şâire göre, bu güzel kadınlar, ya kız kardeş, yahut da sevgilidirler ve onlar, aynı zamanda gönüldeki acıları dindirmesini de bilirler. *Şi'r-i Kamer* serisinde ise **Hâşim**, Dicle kenarında annesi ile birlikte geçirdiği gecelere duygu özlemi nostaljik bir atmosfer içinde dile getirirken, küçük yaşta kaybettiği hasta annesinin ıstırapları ile beraber kendi talihsizliğini de şiirin büyülü aynasına başarıyla yansıtır.

Uzun bir geçmişi olan edebiyatımızın muhtelif devirlerinden gelişigüzel seçilmiş bu örnekleri istenildiği kadar çoğaltmak her zaman mümkündür. Zira, yukarıda da ifâde ettiğimiz gibi, kadın ve onunla ilgili meseleler, her devirde şâir ve yazarlarımızın en çok işledikleri temalar arasında daima ilk sırayı işgâl etmiştir. Kimi yazarlarımız kadını maddî ve manevî bütün vasıfları ile ele alıp eserlerinde işlerken, kimileri de onu sadece çehre güzelliği ile, fizikî görüşünü ile değerlendirmişlerdir. Bazıları ise, güzelliği kadının yalnız iç dünyasında, ruhî vasıflarında aramışlardır. Ama, şöyle veya böyle, kadın her zaman ve mekânda edebiyat sanatını güzelleştirip zenginleştiren en önemli ilham kaynaklarından biri olmuştur.

Bu makalemizde biz, Cumhuriyet dönemi şiirimizin tanınmış şâirlerinden **Cahit Külebi** (d.1917)'nin, şiirlerinde "kadın" ve buna bağlı olarak "çocuk" konularını nasıl işlediğini, kadını ve çocuğu nasıl değerlendirdiğini gözden geçirmeğe çalışacağız.

2. Külebi'nin Şiirlerinde Kadınlar:

Çok yönlü, şiir alanı hayli geniş bir şâir olan Külebi, şiirlerinde çok değişik konulara eğilmiştir. Anadolu'nun çeşitli tabii güzellikleri yanında, yurt ve tabiat sevgisi; acıları, umutları, sevinç ve özlemleri ile Anadolu'nun bütün insanları, köylüler, kentliler, kadınlar ve

çocuklar, onun işlediği başlıca konular arasında sayılabilir. O, şiirlerini, başta Anadolu halkı olmak üzere, bizim insanlarımıza duyduğu sıcak ve içten bir sevgi ile yoğurmuş, halkımızın konuştuğu yaşayan, canlı, duru ve berrak bir Türkçe ile söylemiştir. Şiirlerinde büyük şehrin gürültülü, kalabalık, karmaşık ve sıkıcı havasından bunalan ve ondan kaçıp kurtulmak isteyen insanın özlem ve arayışlarını dile getiren şâirin şiirlerine, bu özlem ve arayışların buruk bir tat ve aşırı bir duygusallık hâlinde sindiği görülür. Sürekli bir kaçış psikolojisi içinde yaşayan Külebi, bu duyguyu aynen şiirlerine de yansıtmıştır. *Hikâye* adlı ünlü şiirinde (s. 14)*, tabiatın temiz sinesine, sonsuz kırlara, ceviz ağaçlarının yarattığı serinliğe, buğday tarlalarına, eşkiya seslerinin doldurduğu gecelere ve serin ormanlara duyulan özlem, bir kadına duyulan sevgi ile içiçe verilmiştir. Bu şiir, gurbete düşmüş bir Anadolu insanının içine sinen gariplik ve yalnızlık duygularını işlerken, onun doğup büyüdüğü köyünde ve kasabasinda yaşanan basit ve sade hayata duyduğu derin özlemin ve o hayata bağlılığının da bir ifâdesi olmaktadır.

Külebi şiirlerinde daha ziyâde çalışan, inanan ve yürekten bağlanan insanların çile dolu hayatını anlatır. Ancak o bu şiirleri aşk ve sevgi ile yoğurmayı, onlara ümidi ve kendine güven duygusunu yerleştirmeyi de ihmal etmez. Böylece acı ve katı gerçekleri yumuşatır, acılı anlatışına sevmenin, bağlanmanın, inanmanın, ümidin ve aşkın güzelliklerini de katmış olur. Onun şiirlerinde her çeşit insan ve her tür kadın vardır. Sözgelisi *Mehmet Ali* (s.30) başlıklı şiirde acısı, kederi, sevinci ve umutları ile, renkli tablolar hâlinde karakterize edilen insan, Anadolu insanının proto-tipidir. Külebi, işte bu insanın şiirini yazar. Külebi'ye göre bu insan, gerektiği zaman gülmesini en iyi şekilde becerebilen, fakat "öl deyince" ölmesini de bilen insandır. Çalışmak, didinmek, yorulmak ona mahsustur. O, "kış ve yaz düşünceli", "kış ve yaz yalnayak" tır (s. 235). Bu insanlar arasında, " Bütün ışıklarını yakmış, mavi bir boncuk" gibi göz kamaştırır şehirli kadın da (s. 235), eli nasırlı, "Hep yanık tenli, ya bir çınar gibi sağlam, ya da hep veremli (s. 39) olan köylü kadınlarımız da vardır.

Kız ve kadın kelimelerine şiirlerinde çok sık yer veren Cahit Külebi, aşkı ve kadını hiç bayağılaştırmadan, temiz ve asil duygularla işleyen bir şâirimizdir. Şiir ve sanat anlayışını dile getirdiği *Şiir Yöntemi* adlı şiirinde, şiir yazmaya beş yaşında başladığını belirtir ve

* Bu yazıda parantez içinde yer verilen rakamlar, *Adam Yayınları* arasında çıkan *Cahit Külebi- Bütün Şiirleri* (8.bs.), İstanbul 1988 adlı kitaptaki sayfa numaralarıdır.

bu yolda ilk ustasının halk, ikinci ustasının tabiat, üçüncü ustasının ise kadınlar olduğunu söyler:

Üçüncü ustamdı kadınlar.
Tekdüze yaşantıya
Kaynar dururlar semaver gibi.
Onlar öğretiti bana sevgiyi.
Gözleri çıra gibi yanar,
Ak badem olur tenleri,
Güvercin kanadına benzer elleri.(1)

Elleri güvercin kanadına benzeyen, tenleri ak bademi andıran, gözleri çıra gibi yanan bu kadınlar, şâire göre, monoton, kalıplaşmış, hiç değişmeyen bir hayatın içinde tıpkı semaver gibi kaynayarak yaşamaya çalışmaktadırlar. Külebi'ye şiir yazmayı, sevgiyi, sevmeyi öğreten de, sevinçler, acılar, özlemler içinde çarpınıp duran bu fedakâr Anadolu kadınları olmuştur.

Külebi'nin bütün şiirlerinde aşktan söz edilir. Elbet bu yalnız kadına duyulan bir aşk değildir. Bazan memlekete, bazan da tabiata, onun güzelliklerine duyulan bir aşktır. Ancak şâirin kadın aşkıdan daha fazla sözettğini de söylemek gerekir. Hattâ o kadın, memleket ve tabiata duyduğu aşkı içiçe ve birlikte ele alıp işlemiş, böylece kadına duyduğu aşka daha bir yücelik, daha bir kutsallık kazandırmak istemiştir. *Rüzgâr* adını taşıyan ikinci şiir kitabının dört bölümünden birisini tamâmiyle kadınlara ayırmış olan Külebi'nin şiiri(2), dürüst, samimi ve çıkara dayanmayan sevgilerin dünyasında aranmalıdır. Belki ilkeldir, modası geçmiştir, ama "sevgi" sevgi olalı niteliğini yitirmemiştir. Onun sevgisi **Karacaoğlan**'inkine benzer. O zaten kendisini de **Karacaoğlan**'a benzetir, hattâ ona "bacanak" der. Bu benzetiş, onun kadına duyduğu ilgi ile ilgilidir. Onun **Karacaoğlan**'a bacanaklığı, Anadolu halkının belirgin özelliklerinden birisini, kadına duyulan doğal özlemin bazan alaylı, bazan övücü bir humorla dile getirilişidir (s.50).(3)

Külebi kadını bir bütün olarak ele almış ve onu her yönüyle işlemiştir. Kadın onun şiirlerinde bazan sevgili, bazan ana, bazan

(1) Cahit KÜLEBİ, *Şiir Her Zaman*, Kelebek Yayınları, İstanbul 1985, s. 174; Muzaffer UYGUNER, *Cahit Külebi- Yaşamı, şiiri, yapıları, seçmeler*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1991, ss. 35- 36.

(2) Cahit KÜLEBİ, *Rüzgâr*, Varlık Yayınları, 3. bs, İstanbul 1962, ss. 19-26.

(3) Muzaffer ERDOST, "Karacaoğlan'ın Bacanağı", *Yusufoçuk Dergisi*, nr. 12, Aralık 1979.

fedakâr bir eş, bazan da düşmüş bir sokak kadınıdır. O, *Adamın Biri* adlı kitabında yer alan *Kadınlar*;(4) *Rüzgâr*'da yer alan *Kadınlar I,II,III*; *İstanbul'daki* ve *S I,II*;(5) *Yeşeren Otlar*'da yer alan *Dişi, Kendisi, Küçük Hanımın Sevdası, Avrat* (6) gibi pek çok şiirinde değişik kesimlere mensup çeşitli özelliklere sahip kadınları anlatmış, kimi kadınları övmüş, kimilerini de yermiştir. Bunlarda ve benzeri şiirlerinde Külebi, kadınlar hakkındaki düşüncelerini dile getirirken, kadınları küçük kağnılara ve küçük yarış arabalarına benzeyenleri diye ayırır. Başka bir söyleyişle, köylü kadınlarla şehirli kadınları karşılaştırarak anlatır. Şâire göre, şehirli kadınların gözleri, yüzleri boyalıdır, süslüdür. Küçük yarış arabalarına benzerler. Köylü kadınlar ise güler yüzlüdürler, süs, makyaj nedir bilmezler. Akılları bir saat gibi işler ve küçük kağnılara benzerler. **Orhan Veli** (1914-1950)'nin dediği gibi,(7) seçtiği konuları iyi işleyen Külebi, başarılı bir gözlem ustasıdır. Eğer kadınları işliyorsa, onları kendi doğal çevreleri içinde verir, benzetmelerini de bu çevre içinden seçer. Bu onun bir özelliğidir. Köylü kadını köy çevresinden alınmış kağnyaya, şehirli kadını şehir hayatına özgü küçük yarış arabasına benzetmesi bundandır. Küçük yarış arabasına benzeyen şehirli kadın, ona göre, "Bütün ışıklarını yakmış"tır. Yani süslenmiş, makyaj yapmış, takı takmış, kısaca dişiliğini ön plâna çıkarma uğruna ne gerekiyorsa yapmıştır. Son derece dikkat çekicidir, insanların bakışını hep üzerine çeker, âdeta insanın üzerine üzerine gelir. Yarış arabası veya akıp giden bir dağ suyu gibi sürekli hareket hâlinindedir. Şehrin o hızlı, o hareketli hayatına ayak uydurmuştur. Yarış arabası ile dağ suyunun ortak özelliği, ömürlerinin kısa olmasıdır. Yarış arabasının sonu bellidir; beklenmedik bir anda işe yaramaz hâle geliverir. Dağ suyu da yaz gelince birden kurur, gider. Bunun gibi, şehirli kadının güzelliği de, aşkı da sürekli değildir, gelip geçicidir. O şekle, dış görünüme, moda düşkündür. "Süt beyaz, süzme bal" gibidir, ama bu güzel dış görünüşün altında şehir hayatının bütün çetrefillikleri gizlidir. Şehirde otobüsler, kamyonlar insanı nasıl canından bezdirirse, şehirli kadın da öyledir; o da insanı canından bezdirir, kaprisleri, sonu gelmez istekleri insanı bıktırır, usandırır. Bu yüzden Külebi, şehir hayatından ve şehirli kadının gösteriş düşkününü oluşundan, onun yapmacık

(4) Cahit KÜLEBİ, *Adamın Biri*, Varlık Yayınları, 2.bs., İstanbul 1963, s. 12.

(5) *Rüzgâr*, s. 21, 28,35 ve 37.

(6) Cahit KÜLEBİ, *Yeşeren Otlar*, Varlık Yayınları, 2. bs., İstanbul 1959, s. 47, 50,51,56.

(7) Orhan Veli KANIK, "Adamın Biri" *Ülkü Dergisi*, nr. 122, 16 Ekim 1946.

tavrılarından hoşlanmaz. O, küçük kağnılara benzettiği köylü kadını tercih eder. Akıllı ve güler yüzlü köylü kadını, ağır ağır çalışır, sakin ve sade bir hayat yaşar. Gelip geçici dış güzelliği değil, sürekli olan iç güzelliği temsil eder. Aynı zamanda da sevgi doludur(s.235).

Külebi, gönlünün aradığı mutluluğu, ta çocukluğundan beri sevdiği, "küçük vadilerde küskün kimsesiz" duran köylerdeki fıski, insan ve hayvan teri kokusunda bulur. "İnsancıl sıcaklık, bengi sıcaklık" buralardadır. Buralarda ineklerin memeleri bile daha sıcaktır. (s.207). Köy insanı, Külebi'ye göre, canayakın, iyi yürekli ve iyimserdir. İçi ümit ve sevgi doludur. Köylü kadını da öyledir. Ankara' da kadınların elleri ne kadar ak ve yumuşaksa, köylerde de o kadar sert ve çatlamıştır. Çiçekler bile köylü kızlarda ayrı, şehirli kızlarda ayrı açar. Ama, köylü kadının yüreği sağlamdır(s.63). Köylü kadınlarda Külebi'nin özlemine duyduğu içtenlik ve sıcaklık vardır. Ve Külebi, kadınları her zaman iyi, vefâlı ve sıcak görmek ister. Onların bitkin, çâresiz hallerine dayanamaz, yüreğine oklar saplanır:

**Dayanamıyorum onların hâline
Yüreğime oklar saplanıyor.
İstiyorum ki kadınlar her zaman
Vefâlı, iyi ve sıcak,
Erkekler sağlam yapılı, çalışkan
Çocuklar tosun gibi,
İstiyorum ki pırıl pırıl olsun
Dünyamızın günleri (s.207).**

Yukarıda, *Şiir Yöntemi* şiirinde kadınları kaynamakta olan semavere benzettiğini gördüğümüz Külebi, *Kadınlar I* adlı şiirinde, semaver ile kadınlar arasında bir kere daha ilişki kurar ve şunları söyler:

**Semaver nasıl kaynar fıkır fıkır
Öylesine kaynar kadınların içi,
Çiçeklenmiş narin ağaçlardır,
Isıtırlar insanı güneş gibi.**

**Öyleleri var ki hey Allahım hey!
Geç karşıdan bak,
Ak topuk beyaz gerdan,
Tüy döşekler kadar yumuşak (s.71).**

Semaverin özelliklerini hepimiz biliriz. Bakır, pirinç gibi çeşitli metallere yapılan ve çay demlemekte kullanılan bu kabın içindeki su kaynarken hareket eder ve fıkır fıkır diye de bir ses çıkarır. Külebi'ye göre, kadınların içi de tıpkı semaver gibi kaynamaktadır. Yani kadınlar hareketli, işveli, cilveli, canlı ve neşelidirler. Şâir onları çiçeklenmiş narin ağaçlara ve güneşe de benzetmektedir. Bildiğimiz gibi çiçek renklidir, tazedir ve güzel kokması ile ünlüdür. İnsanda güzel ve değişik duygular uyandırır. O yüzden de güzelliğin, mutluluğun, temizlik ve sevginin sembolüdür. "Narin" kelimesi ise ince yapılı, zarif anlamlarına gelir. Demekki şâire göre kadınlar taze bir çiçek kadar güzel, ince ve zarif yaratıklardır, güzelliğin, temizliğin ve sevginin sembolüdürler. Bu halleri ile onlar insanın içini bir güneş gibi ısıtırlar; canayakın ve sıcaktırlar. Külebi onların ak topuklu, beyaz gerdanlı ve tüy döşekler kadar yumuşak olanlarına şöyle bir bakıvermenin bile insanı mutlu etmeye yeteceğine inanmaktadır.

Aynı şiirin ikinci bölümünde Külebi, kadınlara olan hayranlığını ve tutkusunu dile getirmeye devam eder:

**Şu kadınlar ne biçim mahlûk
Sardıkça sarıyor beni
Zil zurna sarhoş ediyor
Üstüste içilen kadehler gibi (s.72).**

Üstüste içilen kadehler insanı nasıl sarhoş ederse, kadınlar da şâiri işte öyle sarhoş etmektedir. Yâni şâiri etkiliyor kadınlar ve şâirin kadınlara olan hayranlığı ve tutkunluğu her geçen gün biraz daha artıyor. Kadınların üstüste içilen kadehlere benzetilmesinin sebebi de budur.

Külebi çevresinde gördüğü, tanıdığı değişik kadınlar hakkındaki duygu, düşünce ve izlenimlerini dile getirirken de şu sevgi ve nükte dolu mısraları söyler:

**Bir karısı var komşumuzun
Akşamları çiçek suluyor,
Ellerinden su döküldükçe
Kırmızı çiçekler daha kırmızı
Maviler daha mavi oluyor.**

**Bir komşumuzun da kızı var
Gece gündüz türkü söylüyor,**

**Ya doktor ya mühendis diyor da
Başka bir şey demiyor (s.72).**

Şiirlerinde genel olarak arı, duru, işlek ve canlı bir Türkçe ile renkli ve gözhacı tablolar çizen Külebi, kadını hep güzellikleriyle görüp güzellikleriyle öven bir şâirdir. Onun kolay, düz, yumuşak ve çok rahat bir şekilde nitelediği komşu kadın, akşam olup da çiçeklere su vermeye başlayınca güzelliklerinden tıpkı şâir gibi etkilenen çiçekler bile renk değiştiriyor; kırmızı çiçekler daha kırmızı, mavi çiçekler daha mavi oluyor. Kısaca kadın güzelliklerinden etkilenen sadece Külebi değildir. Çiçekler bile etkilenmektedir bu güzellikten(8).

Külebi'nin bir komşusunun kızı hakkında söyledikleri ise son derece içten, sıcak, doğal ve gerçektir; insanın içine işleyen bir söyleyiş güzellik taşımaktadır. Tatlı ve yumuşak bir söyleyişle, ince bir nükte ile insanı ve gerçeği şiirleştiren Külebi'nin bu içten söyleyişi kadar hangi ifâde bir genç kızın hayâl dünyasının kapılarını böylesine güzel bir biçimde aralayabilir bize?

Şu mısralarda ise kadın karşımıza tam anlamı ile romantik ve erotik bir atmosferde çıkarılıyor:

**Yuvarlana yuvarlana bulutlar
Akıp gidiyordu başımızın üstünden.
Kırlangıçlar gibi ışıklar bizi
Okşayıp okşayıp kaçıyordu,
Öylesine sakindi gece
Sesi öylesine sıcaktı ki
Götürüp eğlendirmek geçti içimden (s.72).**

Görüldüğü gibi, Külebi'nin *Kadınlar* başlıklı şiirinin I. ve II. bölümlerinde söz konusu ettiği kadınlar, genellikle neş'eli, hareketli, canlı ve güzel kadınlardır. Güçlüdürler, istediklerini yapabilirler, gam ve kasvetten uzak, mutlu kadınlardır hepsi. Bir elleri yağda, bir elleri baldadır. Sanki sevmekve sevmek için yaratılmışlardır. Ancak şâir; aynı şiirin III. bölümünü bir başka grup kadına ayırmıştır ki, bu grupta yer alan kadınlar öncekilerden çok farklı niteliklere sahip, acı çeken, yorulan, didinen, ağlayan, ekmek kavgası veren, ama sessiz ve sabırlı Anadolu kadınlarıdır. *Rüzgâr* adlı şiirinde belirttiği gibi, Anadolu'yu

(8) Prof. Dr. A. Hamit SUNEL, "*Külebi'de İnsan Manzaraları*", Frankofoni, H.Ü. Fransız Dili ve Edebiyatı İnceleme ve Araştırma Ortak Kitabı 4, Ankara 1992, s. 159

bir rüzgâr gibi dolaşırken uğradığı şehirlerde, "Bir gülüş, bir tel saç, allık pudra"dan ibaret "Haşhaş çiçeğine benzer kızlar görmüş" olan Külebi, ömrü güneş altında tarla çapalayarak, karanlık odalarda tütün dizerek geçen bu mutsuz Anadolu kadını şöyle tanıtır bize:

**Sade bunlar mı Cahit Külebi!
Doğup büyüdüğün Niksar'da
Kadınlar görmedin mi?
Kaybolur gider sanırdın
Tarla çapalarken güneş altında;
Karanlık odalarda tütün dizerken
Yanıp sönerdi ıslak ıslak
Yeşil tütün renginde gözleri (s.73).**

Bu mısralarda Külebi, doğup büyüdüğü, çocukluğunun ilk yıllarını geçirdiği yer olan Niksar'da tanıdığı kadınlardan söz ediyor. Bunlar güneş altında tarla çapalayan, karanlık odalarda tütün dizen, elleri nasırlı ve çatlak, yanık tenli kadınlardır. Çünkü, sıcak güneş altında bir gün boyu çapa yapmak, öyle kolay bir iş değildir. Güneş insanı yakar. kavurur. İşte bu zor işi günlerce sürdüren köylü kadının gücü kuvveti nihâyet azalır. O, yanmış teni ve çatlamış elleri ile bitkin ve yorgun düşer. Âdeta biter, tükenir. Külebi, tarladaki tütün bitkisinin yeşil rengi ile onları çapalayan kadınların gözleri arasında da bir ilgi kurmaktadır. Kadınların gözlerinin de, tütün bitkisi gibi yeşil olduğu anlaşılıyor. Bu gözlerin "ıslak ıslak" olması ise, bize bu kadınların yorgun ve hüznü olduklarını düşündürmektedir. Öyle görülüyor ki, yorgun ve uykusuz gözler, açık kalmak, kapanmamak için direnirken ıslanmaktadırlar. Bu da gâyet normaldir. Elbet bu gözyaşlarının üzüntüden ileri gelebileceği, tütün dizen yoksul, çâresiz, yorgun ve uykusuz Anadolu kadınının kaderine ağladığı da akla gelebilir. Külebi'nin duygu telini en çok titreten konulardan biri, hattâ başlıcası, tarlasında bir lokma ekmek için didinip duran, zor hayat şartları ile mücadele eden köylü kadınlarımızın işte bu acınacak halleridir.

Sözkonusu şiirin daha sonraki birimlerinde şâir, yurdun Kayseri, Adana, İzmir gibi başka yörelerinde görüp tanıdığı mutsuz kadınları anlatırken de şöyle der:

**Bir yırtık mendile benzerdiler,
Öyle kadınlar ki ekmek uğruna**

Daha önce kızlklarından Renklerini verdiler (s.73).

Kullanılmış, eski ve yıpranmış olmak, yırtık mendilin bir özelliğidir. Külebi, yurdun değişik yörelerinde gördüğü kadınları yırtık bir mendile benzeterek onların bir lokma ekmek uğruna nasıl yıpranmış, eskimiş, güzellik ve saflıklarını nasıl kaybetmiş olduklarını belirtiyor.

Aynı şiirin devamında Külebi, bize "Sivas'ın Yıldızeli taraflarında" daha bir çok benzerini gördüğü bu yorgun, çâresiz ve mutsuz Anadolu kadınının başka niteliklerinden de söz eder. Ona göre, "yüzüne ağlayarak bakılacak" bu kadınlar acı ve sıkıntı çekmektedir ama, sessiz ve sabırlıdırlar. Beklemesini bilirler, isyankâr değil, kanaatkârdırlar (s.73).

Anadolu insanını, bu arada çilekeş Anadolu kadını edebiyat yapmadan, şâirâneliğe düşmeden, politik bir amacın istismar konusu yapmadan, olduğu gibi, görüldüğü gibi, yalın bir şekilde şiirine sokan Külebi'nin gönlü hep bu insanlardan, bu kadınlardan yanadır. "Çocukluğum, halk içinde geçmiştir" diyen Külebi'ye,(9) sonradan içine karıştığı büyük şehir hayatı, bu halkı hiçbir zaman unutturamamış ve şâir, hep kendisinin bir parçası saydığı bu halkın, köy ve kasaba çevrelerinde yaşayan insanlarımızın şiirini yazmış, Sivas yollarında geceleri katar katar giden kağınlardaki köylümüzün çektiği ruhsal ve fiziksel acılardan söz etmiştir. Hele Anadolu kadını tozlu köy yollarında yürürken, tarlasında çapa yaparken, bitip tükenmeyen hastalıklarla, çâresizlikle boğuşurken gördükçe içi kan ağlar onun. Fakat bütün bu olumsuzluklara rağmen Külebi yılmaz, ümitsizliğe düşmez ve kendisini bütün gönlüyle o insanların arasında hisseder. Bir ara yukarıda da değindiğimiz gibi, sevgilisini bile, şehirlerde görüp tanıdığı " Haşhaş çiçeğine benzeyen, bir gülüş, bir tel saç, allık pudra"dan ibaret kızlar arasından değil, yine çilekeş Anadolu kadınları arasından seçer. Onun sevdiği ve saygı duyduğu kadın, çalışıp çabalayan köylü kadınıdır; unutmadığı, özlemini duyduğu yerler ise köylerimizle kasabalarımızdır. O, makine seslerinin, fabrika bacalarının kirlettiği, gürültülü, tabîî güzelliklerini, yeşilliğini kaybetmiş, bir beton yığını hâline gelmiş şehirleri sevmediği gibi, buraların boyalı-makyajlı kadınlarında da aradığı sevgiyi bulamaz. *Dostlara Türkü* adlı şiirinde (s.110), büyük şehirlerin bunalımlı hayatını anlatan

(9) Uyguner, s. 37.

şâir, şehirde kendisini, " Garaja çekilmiş hurda, paslanmış kamyonlara" benzetir. Çünkü kadını, aşkı, kumarı, gürültü ve şamatasıyla şehir hayatı şâiri sıkılmış, bunaltmış, onda yaşama zevki bırakmamıştır. Öyle ki, şehrin bütün kızlarını başına toplasalar, elini süremez halledir. Daha bir yıl önce, "bildir gezdiği" tarlaları özlemiş, oraların hasreti içini buram buram yakar olmuştur. Şu mısralarla bitirir bu güzel şiirini:

**Hasreti yeşerten, ufak
Ufak esen mavi rüzgâr
Nerde rüyalı ve uzak
Bildir gezdiğim tarlalar!
Dul bir kadın kadar sıcak!**

Külebi'ye göre kadın, genellikle bilinmeyen, anlaşılması, tanınması zor, sırlarla dolu bir varlıktır. O, hayattaki her güzel şeyde kadını hatırlatan, kadını akla getiren bir özellik bulur. Ona göre her güzel şey ya kadına benzer, ya kadından bir parça taşır, ya da insana kadını düşündürür. *Bilinmeyen* adlı şiirinde bu duygularını dile getiren Külebi'ye göre, kadın bardağa dökülen şaraptır, (Bal yoğunluğundadır, sıcaktır, ışıktır); sabah erken bir bahçedir, (Çayır kokusudur, serinliktir, muttur); kar erirken esen yeldir, (Çiğdemdir, ağacın çiçeğidir, okşayıştır); kana kana içilen sudur, (Özlemdir, doymayıştır, kardeştir); akan yüce bir ırmaktır, (Ürküntüdür, baş dönmesidir, gidiştir); maviliği belirsiz bir denizdir, (Buğulanmadır, düştür, sevmekte ölümdür) ve nihayet kadın, ak tenli bir ince kızdır, (Yaşamdır, umuttur, gözyaşındır) s.236.

Başka bir şiirinde Külebi, kadınlar, denizler ve ülkeler arasında da bir ilişki kurar ve onları birbirine benzetir:

**Gözlerin gözlerime değince
Su katılıyor rakıya.
Denizler, ülkeler, kadınlar
Hepsi de benziyor birbirine (s.239).**

Külebi bir şiirinde de tanıdığı üç tip denizden söz eder ve bu üç tip denizi üç tip kadına benzeterek şunları söyler:

**Üç çeşit deniz var bildiğim:
Birincisi sütlüman deniz**

**İlgünün özenle okşadığı,
Gökyüzüyle kaynaşan deniz.**

**İkincisi dalgalı oynak,
Bir kedi gibi önce sokularak
Sonra tozu dumana katan deniz.
Balıklara beşik sallayan deniz.**

**Üçüncüsü volkansı dağlar...
Tüfek namlusundan menevişli,
Baştan başa gövdesine köpek dişli,
Kendi kendine savaşan deniz.
Anadolu dağları gibi kıraç,
Kış ortasında kurtlar gibi aç
Karanlığa uluyan deniz (s. 237).**

Bu şiirde Külebi'nin ilk gruba soktuğu kadınlar, gökyüzüyle kaynaşan sütlüman bir deniz gibidirler. Yani sakin, iyimser, sevgi dolu, canayakın, çevresi ve kendisi ile barışık kadınlardır bunlar. İkinci gruptakilerin ise dalgalı, oynak, önce kedi gibi sokulup sonra tozu dumana katan ve balıklara beşik sallayan denizlere benzediği anlaşılıyor. Bunlar cilveli, hareketli, neş'eli, hayat dolu kadınlardır. Külebi'nin üçüncü gruba dahil ettiği kadınlar, Fikret'in " Kayık kadın gibidir, hiç güvenmek olmaz ha" ince espirisi ile tanımladığı, çevresine pek güven vermeyen, davranışları tutarsız, ne yapacağı kestirilmeyen, kendisi ile bile kavgalı olan kadınlardır. Şâire göre onlar, gerçekte Anadolu dağları gibi kıraç, yani verimsizdirler. Ne kendilerine, ne de başkalarına hiçbir faydaları yoktur. Çocuk sahibi olup duyguların en yücesi olan annelik duygusunu tatmaktan çekinirler, anne dahi olamazlar. Kış ortasında aç kurtlar gibi karanlığa uluyan denize benzerler. Açgözlü ve acımasızdırlar.

Kadını bütün yönleriyle ele alıp işlemiş, onu zaman zaman övmüş, zaman zaman da yermiş olan Külebi, *Kendimce* başlıklı şiirinde de söylediği gibi, kendine özgü yaşantısı içinde kadınları sevmeden de edemez:

**Âşksam âşıklığım benim
Size ne benim sevdalarımın?
Uzaktan kırları, denizleri
Kadınları severim (s. 153).**

Külebi kadınları öylesine sever ki, öldükten sonra bile bütün şiirlerini kadınlara yadigâr bırakır:

**Hiç hovarda meşrep değilim
Kim ne derse desin,**

**Ben öldükten sonra da bu mısralar
Kadınlara yadigâr kalsın(s.71).**

Bir başka şiirinde de şâir, mezarının başında akça ve ince kadınların gelip ağlamasını ister:

**Mezarımı çarşının ortasına kazsınlar,
Akça kadınlar,
İnce kadınlar
Başucuma gelip ağlasınlar (s.32).**

Güzellikle ilgili değerlendirmelerde, özellikle göz güzelliğine ilk sıralarda yer verilir. Kadın olsun erkek olsun, insanda gözler güzelliğin en hususî unsurunu teşkil ederler. Görmesini ve bakmasını bilenler için çok şey ifadâ eden gözler, önce renkleri, sonra anlamlı bakışları ve nihayet zarif şekilleriyle insan ruhunun derinliklerine işlerler ve ait oldukları kimsenin pek çok sırrını ele verirler. Külebi de kadınları anlatırken gözlerin bu özelliğini hiç ihmal etmez. Onun kadınlarının böcek gibi kara gözleri vardır. Bazan da yeşil tütün rengini akla getiren bu gözlerde, çoğu zaman hafif rüzgârlar eser. Zaten sevgilisini tanıtırken hep bir tabiat istiaresi çevresinde dönüp duran Külebi, kadınlar sanki söğüt ağaçları, mavi dereler ya da yeşeren otlar olmadan anlatılamazmış gibi kurar şiirini. Sevgilisinin gözleri yeşil yaylalardır, elleri beyaz güller gibidir; yanakları güz elmasına benzer. (10) Yanık tenli ve cins tavuklar gibi sevimlidirler. İnsana serin rüzgârların, yeşil yaylaların, duru ve berrak suların huzurunu verirler (s.52). Bir dağ çeşmesi gibi serin ve temizdirler. *Güneşli Çayır* adlı şiirde, maviliği belirsiz bir deniz, akan yüce bir ırmak, kana kana içilen su, güneşli bir çayır gibi nitelikler taşıyan bir güzelin portresini çizen şâir, bu güzel şiirin son dördlüğünde sevgilisine şöyle seslenir:

(10) Uyguner, s. 96

**Ay ışıkları uçuşsun gözlerinden,
Teninden aklıgı sabahların.
Karanlık gecelerden çıktıkça
Güneşli bir çayırısın sen(s.240).**

Külebi'nin sevgilisi, kimi zaman uçan kuş, nazlı bir güvercin, balık, bir bardak şarap, ağaç çiçeği, yosun, karaböcek ve çiğdem çiçeğidir. Kimi zaman da, *Dişi* adlı şiirinde olduğu gibi, İstanbul Boğazı'ndan geceleri geçen beyaz gemilere, yağmur altındaki şehirlere benzer. Dudakları kırmızı, elleri sınımsıktır. Son derece nazlıdır. Karlı dağlar başında açan sarı renkli çiğdem çiçeği, mayalı hamur, harman, duman ve alev gibidir. Çocuk gibi minnacık ayakları vardır(s.145). *Sabret* adlı şiirde anlatılan sevgili ise, petekdeki bir gömeç baldır. Yazdan kıştan renk, bahardan tazelik taşır. Şâirin hafızasında her gün esip duran ve yapraklarda dolaşan serin bir rüzgâra benzer. Küçücük elleri beyaz gül demetlerini andırır. Kalbi tomurcuklardan daha pembedir(s.52). Külebi, *Sevda*(s.47), *Resim* (s.50), *Sevda Bahçesi* ve *Güzelleme* (s.208), *Küçücük* (s.214) gibi daha pek çok şiirinde sevgilisinin güzelliğini, tabiat güzellikleri ile birleştirerek, tabiatla içiçe, kucak kucağa tanıtır bize... Bu şiirlerde söz konusu edilen sevgilinin saçları da sarı güle, buğday tarlalarına, yine harmana, çiğdeme ve ırmağa benzer. Yanakları ya güz elmaları, ya da beyaz güller gibidir. Ta beline kadar inen kolları sakız kabaklarını andırır. Boynu gelincik çiçeğinden, dişleri beyaz papatyalardan farksızdır. Endamı İstanbul akşamlarının yükselişidir. Sevgilisinin bileklerini pınara benzeten Külebi, gözlerini yıldızlara, kara böceğe, badem çağlasına, yeşil tütünlere ve yemyeşil yaylalara benzetmeye devam eder. Onun *Resim* adlı şiiri, sevgilinin güzelliğini tabiat güzellikleriyle birleştirerek anlattığı en güzel şiirlerinden birisidir:

**Sen bir kamyş gibi narinsin!
Öyle ince ki parmakların
Okşasan kırılır,
Öpülseñ halsiz düşersin.**

**Sen sabahlar kadar tazesin!
Pembesin, beyazsın, yeşilsin.
Tarlalarda bulutların gölgesi gibi
Güzelsin.**

Sögüt ağaçlarının altında
Akan mavi dereeler vardır,
Akşam rüzgârlarıyla güneş savrulur,
Sen de öylesin.

Kiraz ağaçları ağzında meyve verir,
Karpuz kessem içini görürüm.
Hiçbir çiçeğe benzemiyen kokular duysam
Hasretinden ölürüm(s.50).

Şiirlerini baştan aşağı Anadolu'nun toprağına, insanına ve tabiatına duyduğu sevgi ile bezemiş olan Külebi, en başta yurdunu, sonra da bu yurdun toprağı ile haşır-neşir olmuş Anadolu kadınına sever. Onda bu sevgi son derece saf, temiz ve yozlaşmamış bir biçimdedir. Seçtiğimiz örneklerde de görüleceğı üzere, pek çok şiirinde yurt, kadın ve tabiat sevgisini birlikte ve içiçe terennüm eden şâir, bir şiirinde "bacanak" diye seslendiğı **Karacaoğlan** gibi, Anadolu'nun çıplak güzellikleri ile Türk güzellerini birleştirmeye, birini ötekini vasıfları ile tanıtır övmeye özellikle gayret etmiştir. *Helal* başlıklı şiirinde şöyle seslenir sevgilisine:

Ben senin hasretinle
Yanar dururum ömrüm boyunca.
Tanrıdan sonra yurdum,
Yurdumdan sonra sen varsın.
Haziranda bir duman tüter boram boram,
Sen o dumansın (s.198).

Sevgilisine, "Yurdumdan sonra sen varsın" diye seslenen, böylece yurdunu ne kadar çok sevdiğini de gösteren Külebi'nin, *Hikâye* adlı şiirinde sevgilisini yurduna benzettiğini de biliyoruz. Zira onun sevgilisi, "Türkiye gibi aydınlık ve güzel" dir(s.15).

Kadınlar arasında esmer, sarışın, kumral gibi ayrımlar yapmayan ve bütün kadınları seven Külebi, her türlü kadını, esmeri, sarışını, kumralı şiirlerine sokmuştur. *Hikâye*, *Sabret*, *Dişi*, *Sevda Bahçesi* ve *Küçücük* gibi şiirlerinde anlattığı kadınlar, genel olarak sarışındırlar. *Elma Yiyen Kadın*'da ise (s.150), dudakları elmadan etli, gözleri kara bir böceğı andıran esmer bir güzelin portresini çizer.

Aşkı yeşeren otlara benzeten Külebi'ye göre, yeşeren otlar gibi

aşkın da "Günü saati bilinmez". Âşık olmak ya da olmamak elinde değildir insanın. O kendiliğinden olur ve yine, yeşeren otların günü gelince solup gitmesi gibi bitiverir. İnsan âşık olduğunun farkına bile varamaz. *Yeşeren Otlar* başlıklı şiirinde aşk hakkındaki görüşlerine yer veren şâir, şiirin son dörtlüğünde şunları söyler:

**Aşk da yeşeren otlara benzer
Günü saati bilinmez.
Bakarım bir gün hepsi solmuş
Dünya güzelim gider gitmez (s.12).**

Pek çok şiirinde bize gelip geçici aşklarından söz eden Külebi, bunların hayatında önemli bir yeri olduğunu hatırlatmadan da edemez. *Ervel Zaman* adlı şiirinde (s.11), ilk gençlik aşkını ve bu aşkı uğruna onbeş yaşında mektebi nasıl astığını, geceleri elleri ceplerinde yıldızları sayarak sokak sokak nasıl dolaştığını anlatan şâir, *Eski Bahçe* adlı şiirinde (s.123) de, geride tatlı bir anı olarak kalmış aşklarını sırayla ve teker teker sayar. Kalın sesli, kalın dudaklı, esmer, erkek gibi bir kız olan ilk aşkı, ilk gözağrısı Sivas'ta karşısına çıkmıştır. Şâir onu rüyalarında bile uzaktan seyreder, öpmelere kıyamaz. Onun için rüyasında kavgalar eder, hattâ bu uğurda öldüğü bile çok olur. Külebi'nin ikinci aşkı, Bursa'daki komşularının kızıdır. Bu, soyulmuş yumurta gibi beyaz tenli, cins tavuklar gibi sevimli ve kurnaz, bütün nazı türküllerinde olan, canayakın, sevgi dolu bir kızdır, kalbi hamam gibi sıcaktır. Külebi, üçüncü aşkını 1938'de Berlin'de kendisi gibi yaşamayı seven, sevgi dolu, cömert bir kadınla yaşamıştır. İzmir'deki aşklarının sayısını ise, kendisi bile bilmez. Bunların hepsine bir ara deli gibi meyil duymuş, hepsini de sevmiştir. Ancak bunların hepsi vefâsız çıkmış, şâirin gelip geçici sevgilileri arasında kalmış, geçmişin hatıralarına gömülüp gitmişlerdir. Ama şâiri en çok etkileyen de, yine İzmir'in kızları olmuştur. Hattâ, *Sevda Peşinde* adlı şiirinde söylediğine göre (s.17), İzmir'e ilk defa gidişi de âşıklık yüzünden olmuştur. Külebi'ye göre " İzmir'in denizi kız, kızı denizdir; sokakları hem kız, hem deniz kokar" (s.165).

Külebi, *İstanbul'daki* başlıklı şiirinde (s.75) yine bir aşkıandan, İstanbul'da sevdiği bir güzelden söz eder. Bu, gözlerinde hafiften rüzgâr esen ve "keçi yavrusuna benzeyen" bir güzeldir. Ama halden anlamayı da bilir. Şâir, yanakları soğuk havalarda güz elmesına dönen, bakışları ormanlar gibi karanlık, derin ve esrârengiz, bahar gelince saçları uçan ve aceleci tavırları ile bir çocuğu andıran bu güzeli de anmadan edemez.

Elbet Külebi'nin hayatından gelip geçen daha başka kadınlar da vardır. *Bir Damla Deniz* adlı şiirinde işte bu kadınlardan söz eden şâir, sözlerini şöyle bitirir:

**İşte kadınlar, bir bardak şarap gibi sıcak
Ne güzel, ne zambak, ne karanfildi onlar,
İnce kumaşlar gibi gergin, tüy gibi yumuşak,
Sel sularında yansıldılar.
O kadınlar da akıp gittiler şimdi(s.71).**

Ancak Külebi'nin bütün bu gelip geçici aşkları arasında vazgeçemediği, onsuz olamadığı bir akışı vardır ki! ömrünü onun peşinde koşmakla geçirmiştir. Şâirin, *Sevda Peşinde* adlı şiirinde:

**Birisi var yolumu bekler,
Ömrüm, günüm yalnız geçiyor
Bir tek sevda peşinde (s.72).**

mısraları ile anlattığı bu sevgilinin, onun sevgili eşi, çocuklarının anası, fedakâr hayat arkadaşı olduğu anlaşılmaktadır. Şâir bu sevgili ile, yani eşi ile ayrı olduğu bütün zamanlarda kendisini yalnız ve kimsesiz hisseder. Onunla birlikte olduktan sonra ise, gönlü artık başka hanımların peşinden gitmez.

Eldesiz Çağrı, *Helal*, *Çürüyen Otlar I,II*, *Sabret* gibi şiirler Cahit Külebi'nin aynı zamanda aşka ve sevgiliye duyulan özlemi derin bir şekilde dile getirdiği şiirlerdir. Bu şiirlerde genel olarak sevgilisinden ayrı olan âşığın ona kavuşma arzusu ile yanıp tutuştuğu ve ona kavuşma ümidi anlatılır. *Sabret* başlıklı şiirde, sevgiliye kavuşma ümidi bir hayli fazla olan şâir, biraz daha sabretmesi için sevgilisine âdeta yalvarır:

**Ben kanadı kırık bir kuş değilim
Döner bir gün gurbet ellerde kalan
Sabret neşem, sabret şarkım, sabret sevdiğim
Sabret kalbi tomurcuklardan pembelolan (s.52).**

Buna karşılık, *Çürüyen Otlar I* adlı şiirinde, sevgiliye kavuşma ümidi hiç kalmamıştır. Küçük bir çakıl taşının kocaman bir nehirde kaybolup gitmesi gibi, şâirin sevgilisi de işte öyle kaybolup gitmiştir.

Artık onlar,"Ayrı yaylalarda yeşeren otlar gibi" bekleye bekleye çürüyeceklerdir:

**Sen orada, ben burada
Birbirimizden habersiz
Ayrı yaylalarda yeşeren otlar gibi
Bekleye bekleye çürüyeceğiz (s.75).**

Ancak Külebi, kendisinin sevgiliye kavuşma ümidi olmasa bile, seven her gönlün sevdiğine kavuşmasını diler ve bu dileğini, *Türküler IV* adlı şiirinde şöyle dile getirir:

**İnsan kalbi, kıyasız deniz, yapraksız ağaç,
Mahzun dünyamızın yıldızları.
Her seven alıp gitse ne olur
Bir mendil kiraz gibi kızları (s.137).**

Külebi kadını yalnız sevgili olarak, yalnız bir aşk unsuru olarak ele almaz. Başlı başına "anne temini" işleyen şiiri yoksa da, onun değişik konuları işlediği şiirlerinde bu temaya da yer verdiği, annelik duygusunun yüceliğinden söz ettiği de görülür. Bilhassa annelere has kimi özellikleri dile getirmekten büyük bir zevk aldığı görülen Külebi'ye göre, her şeyden önce bu milletin bir ferdi olmaları, annelerimizin başta gelen bir özelliğidir. *Atatürk Kurtuluş Savaşı*'nda adlı şiirin bir yerinde şunları söyler:

**Anası, bacısı, kızı, kızamı
Bizim millet gibi görülmemiştir(s.173).**

Yurdumuz adlı şiirinde bize şâir, bu milletin Karacaoğlanlarını, çiftçilerini, çobanlarını, balıkçıları, şâirlerini, yiğitlerini dünyaya getirmiş analardan söz eder:

**Uzak kadınlar
Sıcak kadınlar
Ya onların doğurduğu Karacaoğlanlar,
Çiftçiler, balıkçılar, çobanlar (s.39).**

Külebi'nin şiirlerinde yurt sevgisi ile anne sevgisi de kaynaşmıştır. Pek çok şiirinde anneden bahsederken sözü yurda, yurt-

tan bahsederken de anneye getirir. Ve yurdumuzun çeşitli güzelliklerini anlattığı *Yurdum* adlı şiirinde, annesinden emdiği sütün yurdun çeşmesinden ve tarlasından geldiğini söyler:

**1917 senesinde
Topraklarında doğmuşum,
Anamdan emdiğim süt
Çeşmenden, tarlandan gelmiş (s.108).**

Külebi, *23 Nisan* adlı şiirinde de annelerden söz eder ve annelerin canayakın, sıcak oluşlarını "ilkyaz güneşi"ne benzetir:

**Anne gibiydi ilkyaz güneşi
Nerdeyse onları okşayacaktı (s.228).**

Aynı şiirde şâir, anne şefkatini de şöyle dile getirir:

**Anne gibiydi, ılıktı, ılımandı
Saçları uçurmaya hazır rüzgâr.**

Rüzgârı ılıklığı, ılımanlığı, okşarcasına hafif hafif esmesi sebebiyle anneye benzeten şâir, *Denizin Getirdikleri* adlı şiirinde hep üreten ve besleyen ağaçları anneye benzetir:

**O ağaçlar ki anamız gibi
Durmadan emzirirler (s.105).**

Şiirlerinde sık sık anne sütünün kutsallığına değinen Külebi, *Şimdi* adlı şiirinde kadını, çocuğunu emziren, ona canını, kanını veren bir "anne" olarak takdim eder:

**Şimdi dünyada
Bazı kadınlar
Ak sütü dolap dolap
Çocuğunu emzirmektedir (s.66).**

Külebi, *Harp İçinde* başlıklı şiirinde, harbin sebep olduğu yıkımları, acı ve çileleri dile getirirken, kadını, erkeği, çocuğu çocuğu ile bütün insanları etkileyen harbin, anaların sütünü kestiğini da söyler:

**Babalar evlerine mahcup döndü her akşam
Harp içinde,
Anaların sütü kesildi,
Çocuklar ağladı,
Erkekler askere gitti.
Kadınlar bir deri bir kemik
Harp içinde kızlar sarardı (s.20).**

Bu mısralardan da anlaşıldığı gibi, bütün anaları mutlu ve barış içinde görmek isteyen Külebi, pek çok şiirinde bize doğup büyüdüğü yerleri, eşini ve çocuklarını da anlatır. *Tokat'a Doğru, Tokat'a Girerken, Yurt, Sivas Yollar* 'nda adlı şiirlerinde, doğduğu, çocukluğunun en güzel yıllarını geçirdiği yurt köşelerini anlatırken, *Güzelleme* ve *S I, II* adlı şiirlerinde eşini, "gözlerinde bahçeler olan" karısını; *Mehmet Ali ve Mehmet Ali'nin Beşiği Sallanıyor* adlı şiirlerinde de çocuklarını tanıtır. Ailesine, evine, eşine ve çocuklarına çok bağlı bir insan olan Külebi, *Güzelleme* adlı şiirinde şöyle seslenir eşine:

**Evinizin önünde dolaşsam
Seni bulamazdım
Sen gözlerinde bahçeler olan
Şimdi evimdeki karım
Senin kadar güzel olsun çocuklarım (s.53).**

Külebi'nin eşi ile severek, isteyerek ve belki de büyük bir aşk yaşayarak evlendiğini söylemek mümkündür. Bu şiirin genel havası , şâirin eşinin evinin önünde dolaşıp durması, onu gönlünün sevdiği kadın olarak arayıp bulması, nihâyet eşini çok sevmesi bunu gösteriyor. Belli ki şâirin eşi, gözleri yeşil bahçeleri andıran güzel bir hanımdır ve şâir çocuklarının da hanımı kadar güzel olmasını dilemektedir.

O, *S I, II* adlı şiirlerinde de yine eşine seslenir. *S I* adlı şiirden, soğuk kış günlerinde sabahları erkenden işine giden ve gün boyu çalışıp didinen şâirin, akşam eve gelince dinlendiğini, eşinin yanbaşında bütün yorgunluklarını üzerinden atıp mutlu olduğunu anlıyoruz. Külebi evinde eşi ile birlikte olunca, yorucu çalışması gecelerin soluk bir lamba altında devam etse bile yorulmadığını, hattâ böyle bir çalışmanın kendisini dinlendirdiğini söylüyor:

**Sonra yine ev, yine sen,
Solgun bir lamba altında oturup çalışmak
Ara sıra gözlerimiz birbirini bulursa
Birden ısınıyor içim,
Birden ışıyor kitabın yaprakları,
Yaşadığımı hatırlıyorum
Bakıp gülerken (s.80).**

Monoton, tekdüze yaşantısı içinde Külebi'ye yaşama şevinci ve isteği veren, ona her işinde destek olan, eşidir. Evde solgun bir lamba altında çalışırken eşi ile gözgöze gelir, o anda içi ısınır ve eşine bakıp gülerken yaşadığının farkına varır, mutlu olur. Elbet eşi ile günleri hep böyle mutlu ve güzel geçmiş değildir. Nice soğuk günler görmüş, nice karanlık geceler geçirmişlerdir. Bundan sonra da daha pek çok soğuk günleri, nice karanlık ve zor geceleri birlikte geçireceklerdir; ömürleri de böylece geçip gidecektir. Aynı şiirin devamında bu duygularını şöyle dile getirir Külebi:

**Daha çok soğuk günler geçireceğiz S.
Karanlık gecelerimizi yıldızlar bile ısıtamayacak.
Öyle halsiz düşeceğiz ki geceleri,
Hasret çekerek aynı yatakta
Birbirimizden habersiz uyuyacağız,
Sabahları biz çıktıktan sonra
Odamıza güneş girecek
Daha çok soğuk günler göreceğiz S.
Ömrümüz böyle geçecek (s.81).**

Külebi, *S H* adlı şiiri, on iki yıllık bir evlilik hayatından sonra eşi için yazar ve geçmiş günleri hatırlayarak hüznolenir. Bu süre içinde onu hayata bağlayan eşinin zayıf kolları, düşünceli tavırları, konuşup gülmesi ve çocukca halleri olmuştur. Eşi yıllar boyunca şâire bağlı kalmış, ona sabır ve tahammül göstermiştir. Kötü günlerinde şâirin en büyük yardımcısı olmuştur. Külebi şimdi o günleri eşine büyük bir saygı duyarak, ama hüznüle hatırlamaktadır:

**Bu sabah evden çıkarken
İçimde garip bir hüzn vardı,
Söküp atamadım ya S.
Geçmiş günler aklıma geldi (s.82).**

Göz açıp kapayıncaya kadar geçip giden bu on iki yıl, Külebi'nin ve eşinin saçlarını ağartmıştır. Artık gençlik dolu, heyecan dolu, aşk ve sevgi dolu o güzel günlerin geri gelmesi mümkün değildir. Bu her ikisine de bir burukluk, bir yorgunluk, bir bıkkınlık hissi verir. Fakat şâir, eşine iki erkek çocuklarının varlığını, geçen sevgi dolu yıllarının tatlı meyveleri olarak hatırlatır ve şöyle teselli eder onu:

**On iki sene dile kolay
Bak, ikimizin de ağardı saçlarımız.
Aldırma oynaşiyor ya sokakta
İki erkek kedi gibi çocuklarımız (s. 82).**

Geçen on iki yıl boyunca eşi Külebi'ye hep sadık kalmıştır ama, aynı şeyi şâir kendisi için pek düşünmemektedir. Onun zaman zaman başka türküler çağırdığı da olmuştur. Bunu içtenlikle itiraf eder. Ancak şâirin çağırdığı türkülerin en güzeli de yine eşidir ve o, hâlâ güzel olan eşinin türküsünü çağırmaya devam etmek arzusunda. Eşine övgüler yağdırdığı *S //* adlı şiirini şu mısralarla bitirir:

**Başka türküler çağırdığım çok olmuştur
Bir tanesi var ki o da sensin.
Bırak yine çağırayım S.
Nasıl olsa güzelsin (s.82).**

Külebi eşine o kadar gönülden bağlıdır ki, *Tereke* adlı şiirinde ölümünden sonra sabrının ve ömrünün bile karısına miras kalmasını ister:

**Daha ben ölmeden paylaşın
Sabrım zamanım karımın olsun (s.194).**

Şiirlerinde eşini yücelten, ona övgüler düzen Külebi, kimi evli kadınların bazı davranışlarını yermekten de geri durmaz. Sözgeleş *Avrat* adlı şiirinde şunları söyler:

**Gerdeğe girdiği gece
Utandı sustu.
Üç gün geçince
Zebani gibi olmuştü.**

Kırkından sonra Durmadı konuştu (s.151).

Külebi'nin bu şiirde sözkonusu ettiği kadın, evliliğinin ilk günlerinde utanıyor, munis ve anlayışlı görünüyor. Fakat aradan daha üç gün geçmeden bir zebani olup çıkıyor. Bir Cehennem meleği olan zebaninin, günahkâr insanları Cehenneme atmak gibi bir görevi vardır. Külebi'nin burada nitelediği kadının da evini kısa zamanda Cehenneme çevirdiği, eşine Cehennem azabı çektirdiği anlaşılıyor. Hele kırkından sonra hiç çekilmez oluyor, susmak bilmiyor bu kadın. Bu bize gösteriyor ki, şâirin kendi eşi gibi sabırlı, eşine sadık, kocasına kötü anlarında destek olan, hayatın acısını ve sevincini kocası ile paylaşan, hoşgörü sahibi kadınlar olduğu gibi, aç gözlü, elindeki ile yetinmeyen, geçimsiz, hayatı kocasına zehir eden kadınlar da vardır. Külebi şiirlerinde bu iki tip kadını da ustalıkla işlemiştir. Ancak onun gönlü, şiirlerinin genel havasından da anlaşılacağı gibi, kendi eşinin de içinde yer aldığı birinci grup kadınlardan yanadır.

3. Külebi'nin Şiirlerinde Çocuklar:

Tanzimat'la başlayan yeni Türk edebiyatının edebî mahsullerinde en çok işlenen konulardan birisi de, çocuk konusudur. Bu dönemden sonra yetişen hemen bütün yazarlar ve şâirler, eserlerinde çocuk ve çocuk eğitimi ile ilgili meselelere geniş ölçüde yer vermişler, çocuk sevgisi onların en önemli ilham kaynaklarından birisi olmuştur. Zaten, hagi devirde yaşamış olursa olsun, hassas yaradılışlı, sevecen mizacı bir sanatkârın, hele bir şâirin, sevginin ikiz kardeşi olan çocuğa, onun saf, temiz ve günahsız dünyasına kayıtsız kalması düşünülemez. Nitekim, edebiyatımızın hangi dönemi ele alırsa alınsın, bizim şiirlerimizin çoğunda çocuktan, çocuk sevgisinden söz edilir.

Şiirimizin Cumhuriyet'le birlikte genişleyip zenginleşen temaları arasında da çocuk ve çocuk sevgisi, çocuğun eğitim ve öğretimi ile ilgili konular geniş ölçüde ele alınmaya devam eder. Bu dönemde çocuk konusuna eğilmeyen şâir hemen hemen yok gibidir. Dönemin eğitimci şâirleri arasında ilk sırayı alan Cahit Külebi de, şiirlerinde çocuklara en az kadınlar kadar yer verir. Çocukların korunmaları, sağlıklı yetiştirilmeleri ve eğitilmeleri üzerinde titizlikle duran Külebi, çocuklarını iyi yetiştirmeyen toplumların geleceğini karanlık görür. Hattâ ona göre , çocuklara kıyan, onları sağlıklı ve hür düşünceli

yetiştirmeyen bir dünyada huzur ve barış ortamını kurup geliştirmek de mümkün değildir. O, bir toplumun en değerli varlıkları ve onun geleceği olan çocukların sevilip okşanmasını, bütün ihtiyaçlarının zamanında giderilmesini, onların zarif, titiz ve iyi bir bakım isteyen ss çiçekleri gibi özenle yetiştirilmelerini ister. Çocuklar yarının büyükleri, bürokratları, subayları, doktorları, eğitimcileri, başbakanları, hattâ cumhurbaşkanlarıdır. Bugün Őikâyet edilen konuların yarın da karşımıza ıkınması için, çocukların iyi yetişmelerini sağlamak Őarttır. Külebi'ye göre çocuklar iyi eğitilmeli, zengin kültürlü ve geniş ufuklu olmaladırlar.

İnsanlarda görmek istediği saf ve temiz sevgiyi ancak çocuklarda bulmuş olan Külebi, çocukları konu edinen pek çok Şiir yazmıştır. O, tıpkı kadınlarda olduğu gibi, çocukları anlatırken de son derece içten ve dürüsttür. Çocukları gerçek hayatta oldukları gibi, doğal yaşayışları içinde, bütün arzu ve eğilimleriyle ve insanın içine işleyen sıcak ve içten bir söyleyiş güzelliği ile anlatır. Ancak Külebi, yirminci yüzyıl insanların çocuklara verdikleri değer ve önem bakımından Őiddetle eleştirir. Ona göre, bu yüzyıl çocukları eğitmek, sağlıklı olarak yetiştirmek, besleyip giydirmek gibi konularda hiç başarılı olamamıştır. Şâir, ocuklara olan sevgisini dile getiren *ocuklar I* adlı Şiirde Şunları söyler:

**Ağacığım senin kaderin
Bütün ocukların kaderi
Neler etmedi yirminci yüzyıl
Sabi sbyan demedi.**

**Bir nazlı kuşa benzer
ocuk dediğin.
Ev ister ekmek ister,
plmek okşanmak ister (s.85).**

Külebi'nin burada "ağacığım" diye seslendiği ocuk, yeryüzündeki bütün çocukların bir sembolüdür. "Senin kaderin bütün çocukların kaderi" mısrasının anlamı budur. Şâir bu Şiirin devamında, dünyanın bütün Őehirlerinde yaşayan çocukların taşlaşmış kuşlar gibi tedirgin dolaştıklarını söyler. Bu tedirginliğin suçu, yirminci yüzyıl insanınındır. Gözlerinde masmavi dumanlar tüten, toz toprak içindeki bacakları kara çalılara benzeyen bu çocukların tedirginlikleri, daha önce yaşadıkları kötü tecrübelerden ve büyüklerine karşı duydukları

güvensizlikten ile gelir. Onların çoğunun babası ölüp gitmiştir. Çoğunun anası ise, terini silecek mendil bile bulamaz da saçlarıyla siler. Kısaca, yirminci yüzyılın çocukları yoksul ve perişan bir hayatın ağır yükü altında yaşamaya çalışırlar. Bu yüzyılda ana ve babalar çocuklarına mutlu bir hayat sağlayamamışlardır. Çocukları yarınların umudu olarak gören, onları her şeyden üstün tutan Külebi'nin içerlediği, bağışlayamadığı husus işte budur.

Yağmur adını taşıyan şiirinde (s.34), "Çocukların ekmek beklemesi" düşüncesini işleyen ve yağmuru çocukların ekmek umudu olarak gören Külebi, yirminci yüzyılda çocukların ortak bir kaderi paylaştıklarına inanır. Bu yüzyıl çocuklara hiç acımamış, onları perişan etmiş, anasız-babasız, yoksul ve sakat bırakmıştır. *Yirminci Yüzyılın İlk Yarısı* adlı şiirde, bu yüzyılın insanlarını kınayan ve yeren şâir, bu yüzyılı ölüm, zulüm ve yalan çağı olarak niteler. Külebi'ye göre bu yüzyılın insanları tepeler gibi ölü yığılmış, deryalar gibi kan içmiş, çocukları ağlatmış ve kadınların ırzına geçmiştir:

**Yirminci yüzyılın ilk yarısı
Ölüm çağı oldu
Zulüm çağı oldu
Yalan çağı oldu**

**Yirminci yüzyıl insanları
Asıp kestiler
Kesip biçtiler
Tepeler gibi ölü yığıp
Deryalar gibi kan içtiler.
Çocukları ağlattılar
Kadınların ırzına geçtiler.
Yirminci yüzyıl, insanların
Ağlamasın da kimler ağlasın! (s.27).**

Çocuk sevgiyle büyür ve gelişip olgunlaşır. Çiçek için su ne ise, çocuk için de sevgi odur. Bir nazlı kuşa benzer çocuk dediğin. Ev ister ekmek ister, öpülmek okşanmak ister (s.85). Bu onun en doğal hakkıdır. Bu hakkı ona teslim etmek de, büyüklerin görevidir. Ne var ki, Külebi'ye göre büyükler bu görevlerinin idrâki içinde değildir. *Çocuklar II* adlı şiirinde çocukların her şeyden nasip olarak yetişmeleri gerektiğini söyleyen Külebi, büyükleri bu konuda uyarır,

onları görevlerini yapmaya çağırır, onlardan çocuklarını sevgi ve barış dolu bir dünyada mutluluk içinde büyütmelerini ister(s.86).

Külebi'nin oğlu Mehmet Ali savaş yıllarında doğmuştur. O, *Mehmet Ali ve Mehmet Ali'nin Beşiği Sallanıyor* başlıklı şiirlerini, oğlu ile birlikte bu yıllarda doğan çocuklar için yazmıştır. Mehmet Ali'yi anası "Savaş bitiminden üç ay önce" işe giderken yolda doğurmuş, Mehmet Ali az süt emmiş, az ışık görmüş ve az ısınmıştır. Çünkü memlekette kıtlık vardır, hayat şartları çok zordur. Burada söz konusu olan savaş, 14 Ağustos 1945'de sona eren II. Dünya Savaşıdır. Külebi bu şiiriyle, savaşların insanlara acıdan ve yoksulluktan başka bir şey vermediğini dile getirmektedir(s.30). *Harp İçinde* adlı şiirinde de aynı düşünceyi işleyen şâir (s.20), çocukların acı çekmesine dayanamaz. Yoksul, bakımsız, anasız ve babasız çocukların hâlini gördükçe yüreğine oklar saplanır. O, dünyamızın bütün günlerinin pırıl pırıl, çocukların ise "tosun gibi" olmalarını ister (s.62)

Çahit Külebi'de çocuk sevgisi her şeyden üstündür. *Kadınlar* başlıklı şiirin son bölümünde yer alan:

**Ben yine çocukları severim
Bütün kadınlardan ziyade (s.29).**

mısralarının anlamı budur. O, çocukların her zaman ve her yerde mutlu, huzurlu, varlık içinde ve özgür olmalarını ister. *Özgürlük* adlı şiirinde bütün çocukları, kendi deyişimiyle "azat" eder:

**Eğer kuvvetim yetse benim
Kentin bütün çocuklarını alırım evlerinden
Hepsine kiraz çiçeklerinden
Bir çift kanat takarım.
Çocuklar havalanır uçarak
Ben de arkalarından bakarak
Gülerim,
Bütün kuvvetimle bağırarak
Azat olun bebeklerim, azat olun bebeklerim (s.38).**

Uçak Yolculuğu adlı şiirinde de çocuksu heyecanları ve sevinçleri dile getiren Külebi(s.28), çocukluğun o saf, o temiz, o günahsız sevgisini yüreğinde hep taşımış, içinde hep güzel çocukluk günlerinin sesi yankılanmıştır. Bir şiirinde:

**Unuttuk, sevmesini çoktan unuttuk
Severse çocuklar sever (s.105)**

diyen Külebi, özlem dolu güzel çocukluk günlerini hiçbir zaman unutmamış, şiirlerinde çocukluk anlarından sık sık söz etmiştir. Sözcüleri, *Kuşun Hikâyesi* adlı şiirinde çocukluğunda arkadaşlarıyla birlikte öldürdükleri zavallı bir kuşun acı hikâyesini anlatan Külebi, *Esmâ'nın Hikâyesi*'nde de bize, çocukluk arkadaşı Esmâ'yı tanıtır. Şâir çocukluğunda Esmâ ile birlikte sokakta oynamış, onunla aynı kalaylı tasta su içmiştir. O yıllarda Esmâ " Dizge çorap giyer" ken, şâir yalınayak gezmektedir. Esmâ, " Çamurlu çatlak elleri" kokan, dümdüz tahta göğüslü, gözlerinde şimşek gibi bir ışık yanıp sönen, pırıl pırıl bakışlı bir kızdır. Zamanla Esmâ bir genç kız olup çıkar ve onu artık dışarıya bırakmazlar. O zaman şâir buna çok üzülür ve dünyada yapayalnız kaldığını düşünerek hüzünlenir. Birbirlerini bir daha göremezler. Aradan uzun yıllar geçer. Esmâ, Külebi'nin çocukluk günlerinin tatlı bir hatırası olarak kalır. Zaman sonra şâir, bir akşamın alacakaranlığı içinde Esmâ ile bir parkın önünde karşılaşır. Esmâ gidip bir sıraya oturur. Şâir de hemen yanına ilişir.

Esmâ'nın güzel gözlerindeki ışıklı parıltı gitmiş, zayıf yanakları solmuştur. Küçük pabuçları eski ve tozlu, çorapları yırtık ve soluktur. Hali durumu bir hoştur Esmâ'nın. Şâir Esmâ'nın gidişinin gidiş olmadığını anlar. Esmâ çocukluğunda tanıyıp sevdiği saf ve temiz kız değildir artık. Buna çok üzülür şâir. Saatlerce bir çift söz etmeden aynı sırada otururlar. Ne şâir konuşabilir, ne de Esmâ bir şey sorabilir. Her ikisinin kalbi de yaralı ve bomboştur. Anlarlar ki, ayaklarının dibinde, yaprakların içinde bir şey yitirmişlerdir. O da çocuklukları, çocukluk günlerinin o saf, o temiz neş'esinden başka bir şey değildir. Ne çâre ki, bir masal gibi hızla geçip giden bu güzel günlerin bir daha geri gelmesi de mümkün değildir. Donuk bakışlarla ve içleri burkularak uzakta bir yere bakıp dururlar (s.185).

Çocuk sevgidir, umuttur, mutluluktur. Bir toplumun en değerli varlıklarıdır onlar. Yarınlar onlarla kurulacaktır. Bu yüzden Külebi, çocukları yetiştirecek, onları ülkenin hizmetine hazırlayacak olan öğretmenlerden çok şeyler bekler. *Köy Öğretmenleri I* adlı şiirinde, öğretmenleri, "kara gözlerin yıldızları" olarak niteleyen şâir, onlardan yurdumuzu ışıtmalarını, uzak köylerimizden her sabah kuşlar gibi kendilerine uçan çocuklarımızı iyi yetiştirmelerini ister. Çünkü ona göre, uçsuz bucaksız yurdumuzun gökte yıldızlar kadar çok olan köylerinin bahtı ancak böyle gülecek, onların harap ve garipsi halleri

ancak böyle sona erecektir. Köy çocuklarını eğitmeden köyleri kalkındırmak mümkün değildir (s.185).

Köy öğretmenlerine seslenmeye, *Öğretmenler II* adlı şiirinde de devam eden Külebi'ye göre uzak, harap, yoksul, bakımsız ve garipsi köylerimize ışık iletmek, onların kara yazılarını değiştirmeye çalışmak öğretmenlerin görevidir. Bunun için de öğretmenlerimizden karşılıklarına gelen çocuklarımıza çok iyi bir eğitim vermelerini, onları kültürlü, geniş ufuklu olarak yetiştirmelerini ister. Yurdumuzun vadilere, dağlara, ovalara tesbihler gibi dizilip saçılmış köylerinde yaşayan çocuklar, öğrenme aşkıyla yanıp tutuşmaktadırlar. Bu çocuklar, yurdumuzun kimi yörelerinde saçları uzamış, çatlak ellerinde çantaları, bakımsız ve perişan, yorgun ve sessiz üç dört saat ötelelerden umutla okullarına koşarlar. Hepsinin de gözleri ışıltılı yanar, zekidirler. Sopadan at yapıp eğlenen bu çocuklar, oyuncak için değil, kâğıt kalem, kitap defter için gizli gizli ağlarlar. Şiirinde bütün bu düşüncelere yer veren Külebi, öğretmenlerden, "Yüce ırmak gibi sessiz, ama sürekli, kağnılarla, arabalarla, kamyonlarla" akıp köylere gitmelerini, böylece "yurdumuza ışık iletmelerini" bekler (s.186-187).

Çarşı adlı şiirinde:

**Mezarımı çarşının ortasına kazsınlar
Üstünden dostlar geçsinler
Çocuklar oynasınlar (s.32).**

diyerek, ölünce dahi çocukların mezarının üstünde oynamasını isteyen Külebi'de çocuk sevgisi gerçekten çok geniş bir yer tutar. O, Cumhuriyet dönemi şâirleri arasında, eğitimci misyonunu şiirlerine de yansıtmuş başarılı bir şâirdir.

Netice olarak diyebiliriz ki, kadın, çocuk, aşk ve sevgi gibi temalar, genellikle lirik ve duygu yönü ağır basan şiirler yazmış olan Külebi'nin şiiri için temel olan temalardır. Onun çoğu şiirinde bu temaların yurt ve tabiat sevgisi ile içiçe ve kaynaşmış olarak ele alınıp işlenmesi ise, onun şiirinin bir başka ayırıcı özelliğidir. Kadınlara ve çocuklara şiirlerinde geniş yer ayırmış olan Külebi, Anadolu'dan ne kadar söz etmişse, kadın ve çocuklardan da o kadar söz etmiştir.